

Mellékletek

1. számú melléklet:

Makói boszorkányper, 1796. január 6.¹

[p. 28.] 3-o. Szabó György tanítónak, Szabó Fer[enc] praeceptor és felesége ellen tiszteletes senior úrhoz adott a visitatio alkalmatosságával pedig ezen presbiteriále consistoriumhoz utasított panaszos instantziája felvételén és elolvastatván. Szabó Ferentz felesége maga önként megvallotta, hogy Szabó Györgyné felől olly vélekedéssel volt, – most is azzal van – hogy az boszorkány. Már két gyermekét, akik ép testel és tagokkal születtek, ő rontotta meg. Úgy szinté[n] Görbe Péternének is két gyermekét, de a férje Szabó Ferentz praeceptor is – amint szavaiból kitettzik – hasonló vélekedésben volt, és nagyon.

Orbán József rector uram vallásából is világosságra jött, aki Szabó Ferentznek szemébe mondotta, hogy amidőn őtet dorgálta azért, hogy miért boszorkányozta meg Szabó Györgynét, azt felelte: hát miért jár a vásárra? Most is azért ment el a tanító, mert boszorkány, ottan van a boszorkányok gyűlése.

Az is ide járul, hogy midőn Szabó Ferentzné kisgyermekke sinleni² kezdett, és azt panaszolta Szabó Györg[y]nének: ez amannak valami régi meseforma mesét mondott, melly szerént a kisgyermeket v[ala]mely boszorkány a maga menyetske leányával együtt pottyka képében meg ették, amely mese Szabó Ferentznében az illyen haszontalan vétkes vélekedésekre impressive szerzett.

Elvégeztetett

Mínthogy Szabó Ferentznek és feleségének mostani beszédg[y]ekből és magok viselésekből, úgy szintén Orbán József rector uram szembemondott bizonyításából, és Nagy Ferencz vallásából világosan kitettzik, hogy Szabó Ferentz és a felesége minden ok nélkül rágalmazták Szabó Györgyöt és hites társát. Ellenben pedig Szabó Györgyné által elbeszéltetett mesetörténetnek hallása sem volt alkalmas arra, hogy aztat Szabó Ferentzné gyanúságba végye és rágalmazza. Szabó György és hitvесе ártatlanoknak ítéltetvén megkínáltattak, ha megelégesznek-e azzal, ha amazok megkövetik? Akik a követtséggel megelégedvén, ezt felvévén Szabó Ferentz és a felesége keményen megdorgáltattak, és nekik

¹Makó-Belvárosi Református Egyházközség levéltára. I.250.b.1. Jegyzőkönyvek. Presbiteri jegyzőkönyv omniáriummal (1675) 1787–1812, p. 28. Digitalizált változata: A mindennapi élet egyháztörténeti forrásai a Békési Református Egyházmegye gyűlekezeteiben 1711–1821 között, <https://bekref.bibl.u-szeged.hu/91/> (Letöltés: 2024. február 14.)

²Sínleni = megsínyli.

Szegedi Tudományegyetem
Horváth Tünde
Kora újkori női olvasás nyomában
2025. 01. 06.

tudtokra adatott, hogy ha ennek utánna Szabó György és felesége ellen legkisebb gyalázatot kezdenek is, a város külső fórumára adattatnak, és ottan érdemek szerint büntettetnek.

2. számú melléklet:

A boszorkány

Egyszer egy szolgáló szállást kért egy vén asszonytól, ki boszorkány volt. Ez adott is neki.

Mikor le akart feküdni a boszorkány, azt mondja a leánynak, hogy mossa meg a lábát.

A leány odamegyen s mosogatni kezdi a vén asszony lábát. A mint ott mosogatja, egyszer azt találja mondani a vén banyának:

- Ejnye, be sárga ez a kend lába!
- Sárga biz az, mert sok halottat meggázolt már az!

No ez abban maradt, de kevés idő múlva, megint csak elkezdi a leány.

- Ejnye, be sárga ez a kend keze!
- Sárga biz az, mert sok halottat megszorongatott már az!

No jó, ez megint abban maradt, hanem kevés idő múlva megint csak elkezdi a leány:

- Ejnye, be sárga ez a kend foga!
- Sárga biz az! mert sok halottat megrágott már az... Hamm! téged is bekaplak!

És a boszorkány a szegény leányt minden szőröstől-bőröstől úgy a hogy volt, bekapta s elnyelte mint Jónást a czethal.³

³MERÉNYI László gyűjt., Eredeti népmesék (Pest: Heckenast Gusztáv, 1861.)

3. számú melléklet:

Pieter van der Heyden, Pieter Bruegel the Elder: A nagy hal megeszi a kis halat, 1557,
metszet

Forrás: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/338694>